

Sygn. akt III UK 226/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania J. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o prawo do renty z tytułu choroby zawodowej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 listopada 2020 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 19 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**oddala skargę kasacyjną i nie obciąża odwołującej się
kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z 13 października 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. (organ rentowy) odmówił J. C. (wnioskodawczyni) prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

Wnioskodawczynie zaskarżyła powyższą decyzję odwołaniem. Wyrokiem z dnia 2 marca 2018 r., VIII U (...) Sąd Okręgowy w L. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawczynie w 2015 r. przeszła operację z powodu zespołu cieśni nadgarstka prawego i lewego. Po zabiegu ustąpiło zdrętwienie prawej ręki, wnioskodawczynie uzyskała poprawę kliniczną i normalizację parametrów neurofizjologicznych, potwierdzonych badaniem EMG. Po zakończonym leczeniu wnioskodawczynie wróciła do pracy. Ze sporządzonych w sprawie opinii biegłych z zakresu ortopedii wynika, że wnioskodawczynie wykonuje pełne ruchy w stawach barkowych, łokciowych, nadgarstkach i palcach. U wnioskodawczynie występuje niewielki stopień uszkodzenia nerwu pośrodkowego, obie ręce są jednak sprawne w aspekcie funkcjonalnym. Dolegliwości w postaci uczucia sztywności obu rąk i łokci mogą się okresowo pojawiać, ale nie prowadzą do niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy ustalił także, że decyzją z 8 czerwca 2016 r. nr [...] /2016 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w B. stwierdził u wnioskodawczynie chorobę zawodową – zespół cieśni nadgarstka. Decyzja ta została wydana na podstawie orzeczenia Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy Centrum Profilaktyczno-Leczniczego Poradni Chorób Zawodowych w L. z 2 maja 2016 r. W toku postępowania rentowego Lekarz Orzecznik ZUS orzeczeniem z 30 sierpnia 2016 r., a następnie Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z 27 września 2016 r. stwierdzili, że wnioskodawczynie nie jest niezdolna do pracy w związku z chorobą zawodową. Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika także, że decyzją z 5 lutego 2018 r. organ rentowy przyznał wnioskodawczynie prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia na okres od 8 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w oparciu o miarodajne opinie biegłych z zakresu schorzeń stwierdzonych u wnioskodawczynie, wydanych w wyniku analizy dokumentacji medycznej i przeprowadzonego badania okoliczności sprawy zostały w dostateczny sposób wyjaśnione i nie istnieje potrzeba przeprowadzania dowodu z opinii biegłego medycyny pracy. W ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawczynie nie spełnia wymagań do przyznania jej prawa do świadczenia, gdyż jak wynika z opinii biegłych rodzaj występujących schorzeń, ich zaawansowanie i stopień nasilenia związanych z nimi dolegliwości nie daje

podstaw do stwierdzenie, że wnioskodawczyni jest osobą niezdolna do pracy z uwagi występującą u niej chorobę zawodową – zespół cieśni nadgarstka.

Wnioskodawczyni zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Okręgowego apelacją w całości. Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2018 r., III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że kwestią sporną w sprawie było występowanie u wnioskodawczyni niezdolności do pracy będącej konsekwencją choroby zawodowej. Istotne było zatem rozstrzygnięcie, czy wnioskodawczyni (z zawodu szwaczka) wykonująca także pracę w charakterze sprzątaczkii jest osobą niezdolną do pracy z określonej przyczyny. W celu rozstrzygnięcia kwestii spornej Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych. Zarówno z tych opinii, jak i opinii uzupełniającej wynika jednoznacznie, że wnioskodawczyni nie jest osobą niezdolną do pracy z powodu choroby zawodowej. Dolegliwości w postaci uczucia sztywności rąk i łokci mogą okresowo występować, ale ich leczenie z powodzeniem może być prowadzone w ramach zasiłku chorobowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego kwalifikacje zawodowe wnioskodawczyni, jej wiek, predyspozycje psychofizyczne rodzaj wykonywanej przez nią pracy, a także stan zdrowia, jednoznacznie oceniony przez biegłych nie dają podstaw do uznania ją za niezdolna do pracy.

Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska wnioskodawczyni, że stwierdzona u niej niezdolność do pracy i potrzeba leczenia w zakresie narządu ruchu z uwagi na schorzenia kręgosłupa może świadczyć o jej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. W przedmiotowej sprawie analizie poddano odwołanie od decyzji organu rentowego, którą nie uznano prawa wnioskodawczyni do świadczenia rentowego z tytułu choroby zawodowej – zespołu cieśni nadgarstka. Schorzenia kręgosłupa, występujące u wnioskodawczyni, były analizowane w ramach innego postępowania rentowego, w efekcie którego przyznano wnioskodawczyni rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia. Nie można w tych okolicznościach podnosić zarzutu dokonania przez biegłych nieprawidłowej oceny stanu zdrowia wnioskodawczyni, gdyż biegli nie analizowali ogólnego stanu zdrowia wnioskodawczyni, a jedynie stopień nasilenia dolegliwości związanych z leczonym zespołem cieśni nadgarstka i w tym zakresie uznali wnioskodawczynię za zdolną do pracy.

Wnioskodawczyni zaskarżyła powyższy wyrok skargą kasacyjną w całości i wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego. Wnioskodawczyni zarzuciła naruszenia przepisów postępowania: 1) art. 472 § 1 w związku z art. 236 i art. 240 k.p.c. prowadzących do naruszenia art. 385 k.p.c. przez oddalenie wniosku o dowód z opinii biegłego lekarza medycyny pracy, mającej na celu ustalenie związku między występującymi u wnioskodawczyni dolegliwościami, a niekwestionowaną przez dopuszczonych w sprawie biegłych sądowych chorobą zawodową; 2) art. 472 i 278 k.p.c. w związku z art. 237 § 1 pkt 6 k.p. oraz w związku z § 8 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1367) przez niewyjaśnienie związku między ustalonym stopniem nasilenia choroby zawodowej u wnioskodawczyni, a istniejącą patogenezą i epidemiologią choroby powodowanej przez czynniki szkodliwe, występujące w jej środowisku pracy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona.

Przedmiotem niniejszej sprawy była ocena prawa wnioskodawczyni do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Nie chodziło zatem o ustalenie niezdolności wnioskodawczyni do pracy z ogólnego stanu zdrowia (z przyczyn niezwiązanych z chorobą zawodową), lecz o stwierdzenie, czy to choroba zawodowa (zespół cieśni nadgarstka) powoduje co najmniej częściową okresową niezdolność do pracy. Takiego związku skarżącej nie udało się wykazać.

Istnienie u wnioskodawczyni choroby zawodowej jest niepodważalne. Żaden z biegłych lekarzy ani żaden z Sądów orzekających w rozpoznawanej sprawie nie zakwestionował tej okoliczności. Nikt nie kwestionuje również tego, że u wnioskodawczyni stwierdzono określony uszczerbek na zdrowiu spowodowany chorobą zawodową. Uszczerbek ten nie oznacza jednak, że wnioskodawczyni automatycznie przysługuje renta z tytułu niezdolności do pracy w związku z

chorobą zawodową. W rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 1242 ze zm., dalej jako ustawa o ubezpieczeniu wypadkowym) inne są przesłanki nabycia prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu, a inne do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wystąpieniem choroby zawodowej (art. 6 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu wypadkowym).

O niezdolności do pracy jako przesłance renty, a w tym przypadku także jej związku z chorobą zawodową, decyduje ostatecznie sąd. Bierze pod uwagę szereg kryteriów wskazanych w ustawie, tak w odniesieniu do samej niezdolności do pracy (art. 12-14 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna) i jej związku z chorobą zawodową (art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy o ubezpieczeniu wypadkowym). Podkreślenia wymaga, że nie każda pogorszenie stanu zdrowia jest równoznaczne z niezdolnością do pracy. Częściową niezdolność do pracy uzasadnia dopiero utrata aż w znacznym stopniu zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji (art. 12 ust. 3 ustawy emerytalnej). Zakres tej kwalifikacji nie jest redukowany tylko do wykształcenia, lecz uwzględnia również rzeczywiste doświadczenie zawodowe i umiejętności. Dlatego o częściowej niezdolności do pracy nie decyduje tylko niezdolność do pracy na ostatnim stanowisku pracy.

W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się „niezdolny do pracy wskutek choroby zawodowej”. Kwestia „niezdolności do pracy wskutek choroby zawodowej” odnosi się do zagadnienia związku przyczynowego między chorobą zawodową a jej prawnie doniosłymi skutkami w postaci częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy jako przesłanki odpowiedzialności za te skutki w postaci zapłaty renty z tytułu niezdolności do pracy i innych świadczeń należnych z ubezpieczenia wypadkowego, w odróżnieniu od analogicznych świadczeń przysługujących na zasadach ogólnych. Sąd Najwyższy przyjął, że uzasadnione jest ujmowanie rozważanego związku przyczynowego jako relacji, w której przyczyną jest ogół równorzędnych wobec siebie zdarzeń, bez spełnienia których skutek nie mógłby nastąpić, a zatem

przyjęcie teorii równowartości warunków, zgodnie z którą szkoda jest następstwem splotu przyczyn równoważnych, obejmujących wszystkie zdarzenia pozostające w relacji przyczyna – skutek tak długo, aż hipotetyczne wyeliminowanie jednej z przyczyn doprowadzi do wniosku o niemożliwości nastąpienia danego skutku. Wobec powyższego niezdolność do pracy wskutek choroby zawodowej w rozumieniu art. 6 ustawy o ubezpieczeniu wypadkowym zachodzi wówczas, gdy choroba zawodowa jest istotną przyczyną częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy, co oznacza, że bez wynikającego z niej uszczerbku na zdrowiu niezdolność do pracy nie wystąpiłaby. Taki stan rzeczy istnieje niewątpliwie, gdy choroba zawodowa sama powoduje uszczerbek na zdrowiu uzasadniający zakwalifikowanie pracownika jako częściowo lub całkowicie niezdolnego do pracy. Zachodzi on jednak również wówczas, gdy sama choroba zawodowa nie uzasadnia uznania pracownika za częściowo lub całkowicie niezdolnego do pracy, jednakże bez wynikającego z niej uszczerbku na zdrowiu niezdolność do pracy nie wystąpiłaby, ponieważ pozostałe przyczyny niezdolności, np. inne choroby, nie wystarczają do jej powstania. W takim przypadku stopień, w jakim choroba zawodowa przyczynia się do niezdolności nie ma znaczenia, ważne jest to, że przesądza ona o wystąpieniu niezdolności do pracy, stanowiąc jej istotną przyczynę (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 grudnia 2008 r., I UK 147/08, OSNP 2010 nr 11-12, poz. 145; z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UK 338/09, LEX nr 604208; z dnia 17 maja 2016 r., I UK 209/15, LEX nr 2061182; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2017 r., II UK 452/16, niepublikowane). W niniejszej sprawie Sąd obu instancji przeanalizowały kwestię niezdolności wnioskodawczynie do pracy. Z uwagi na potrzebę zasięgnięcia wiadomości specjalnych Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu ortopedii, a następnie z uwagi na złożone przez wnioskodawczynię zastrzeżenia dowód z opinii uzupełniającej tego samego biegłego oraz kolejnego biegłego z zakresu ortopedii. Wszystkie opinie wskazywały jednoznacznie, że dolegliwości związane ze stwierdzoną u wnioskodawczynie chorobą zawodową – zespołem cieśni nadgarstka – nie powodują jej niezdolności do pracy. W tych okolicznościach Sądy za zbędne uznały poszerzenie materiału dowodowego o opinię lekarza z zakresu medycyny pracy, gdyż sporna okoliczność

– związek choroby zawodowej z niezdolnością do pracy – została jednoznacznie wyjaśniona w opiniach powołanych już biegłych z zakresu ortopedii.

Podnoszone przez wnioskodawczynię zarzuty o charakterze proceduralnym stanowią jedynie polemikę z dokonanym ustaleniami, z których najistotniejsze dotyczą tego, że objawy schorzeń będących efektem choroby zawodowej nie były na tyle nasilone, by uznać wnioskodawczynię choćby za częściowo niezdolną do pracy w związku z chorobą zawodową (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2008 r., I UK 355/07, LEX nr 846549). Co więcej o zasadności dopuszczenia dowodu z dodatkowej opinii biegłych stosownie do treści art. 278 k.p.c., decyduje Sąd, gdy zachodzi taka potrzeba, a w szczególności, gdy przeprowadzona już opinia (bądź opinie) zawiera istotne luki, jest nieprzekonująca, niekompletna, pomija lub wadliwie przedstawia istotne okoliczności, nie odpowiada na postawione tezy dowodowe, jest niejasna, nienależycie uzasadniona czy nieweryfikowalna (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2018 r., I UK 67/17, LEX nr 2490071). W niniejszej sprawie wnioskodawczyni zmierza jedynie do przeprowadzenia takiej opinii, która będzie dla niej korzystna. W judykaturze można uznać za utrwalony pogląd, że samo niezadowolenie strony z oceny przedstawionej przez biegłych nie uzasadnia potrzeby dopuszczenia przez sąd dowodu z opinii innych biegłych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2009 r., II UK 47/09, LEX nr 559955 i powołane tam orzecznictwo). Okoliczności niniejszej sprawy, zainicjowanej odwołanie od decyzji o nieprzyznaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, jednoznacznie potwierdzają stanowisko przyjęte przez Sądy pierwszej i drugiej instancji, że wnioskodawczyni nie jest niezdolna do pracy w związku z chorobą zawodową, co nie oznacza, że występujące u niej schorzenia układu ruchu nie mogą stanowić podstawy do przyznania renty z ogólnego stanu zdrowia, co znalazło odzwierciedlenie w pozytywnej dla wnioskodawczyni decyzji organu rentowego z dnia 5 lutego 2018 r.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.